

NYA TOPPAR TAR ÖVER BANKERNA

Di frågade ut Handelsbankens och Swedbanks nya ordförande Anders Nyrén och Anders Sundström ■ 6-7

Cypern hoppas på Ryssland

Landet förhandlar om ryska nödlån för att hindra statsbankrutt.

■ NYHETER 8-9 ■ LEDARE 2

ECB-chefens stora bekymmer

Bankerna i euroländerna minskar företagsutlåningen trots den låga styrräntan. ■ 22-23

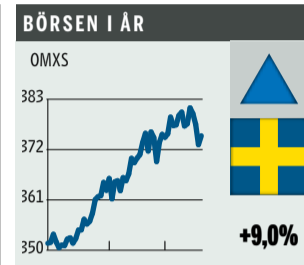
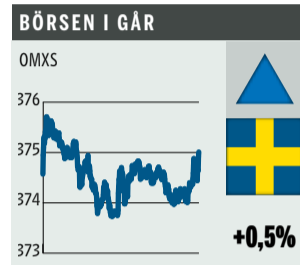
Gasbilar kör mot osäker framtid

■ BIL 38-39

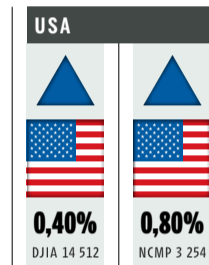
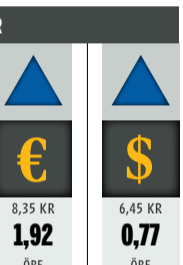
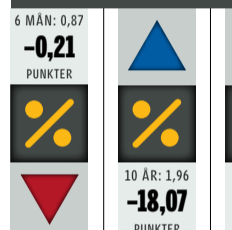
God lönsamhet för Ejes choklad

■ ENTREPRENÖR 40

Dagens Industri

RÄNTOR OCH VALUTOR

ÄRGÅNG 38 · NUMMER 68 · PRIS 30 KRONOR · VECKA 11 · 2013

▶ LEDARE 2 ▶ DEBATT 4 ▶ NYHETER 6-16 ▶ VÄRLDEN 17 ▶ ANALYS 21-31 ▶ BIL 38-39 ▶ ENTREPRENÖR 40 ▶ PS 42-43

PREMIÄR
IDAG FÖR
MAGASINET

Di | Idé

Drivkraften bakom
Johan Lindeberg

Idéer, kreativitet och drivkrafter – i vårt nya koncept, Di Idé, fokuserar vi på detta. Och på de nästan besatta människor som är beredda att gå genom eld för sina idéer och hittar nya

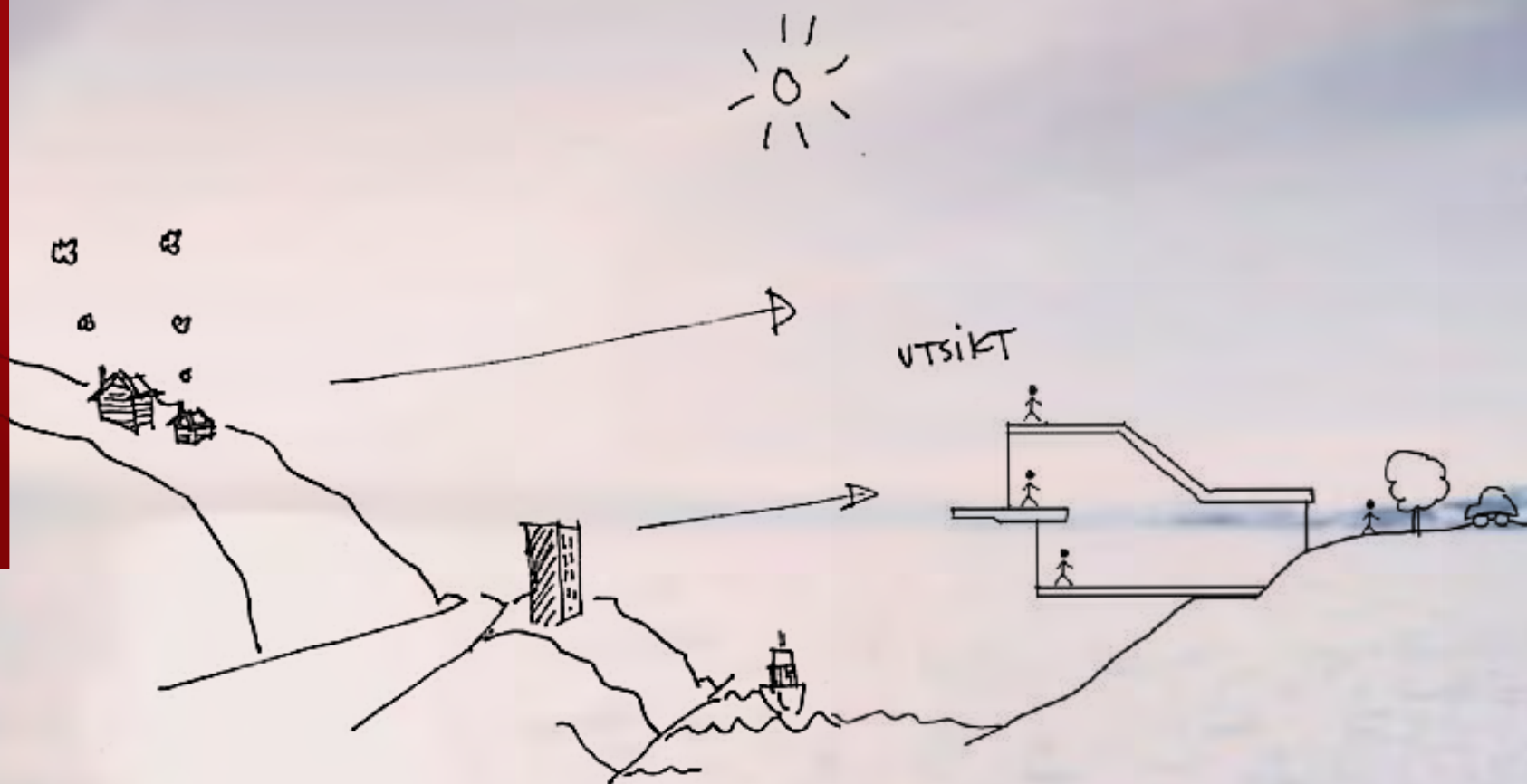
smarta sätt att genomföra dem. Ett exempel är Johan Lindeberg (på bilden ovan), ett annat är låtskrivarna som porträtteras i Jan Gradvalls essä som börjar på sidan 67.

I en tid då det ekonomiska klimatet hårdnar är det lätt att förknippa oprövade och ibland lite galna idéer med hög risk och höga kostnader. Men i ett längre perspektiv är det sannolikt dessa som

lägger grunden för morgondagens tillväxt. Di Idé utgör också vårt eget idélabb här på Dagens industri, vilket du som prenumerant kommer att få ta del av. Vi behöver alla inspi-

ration, både i våra yrkesroller och som privatpersoner. Så, trevlig läsning – låt dig inspireras!
PETER FELLMAN
Chefredaktör

STOKKØYA

I dag är det bara ett fult sår i naturen, ett till hälften bortsprängt berg vid havet på en avlägsen ö norr om Trondheimsfjorden.

Här ska uppemot 1 000 personer bo år 2050, om **Roar Svenning** och **Ingrid Langklopp** lyckas med sin plan.

Genom projektet Bygda 2.0 – med både forskningslabb och höghus – ska de skaka nytt liv i glesbygden.

Text: PER STYREGÅRD • Foto: FILIP ERLIND

På
spaning
efter

NÄSTA

LIVSSTIL

Bjud in naturen

Dags att vårstäda och ge dig själv en nystart? Öppna upp för naturen så förbättrar du din sömn – och ditt liv. Hästens sängar är tillverkade för hand i Sverige, i finaste naturmaterial, för att ge dig en hälsosamt djup, skön och energigivande sömn. Upplev det naturliga med en Hästenssäng i ditt eget hem.

STRANDBAREN...

...OCH HOTELLET.

Stokkøya Sjøsentret

Hosnavika

STOKKØYA

Sossvika

Bygda 2.0

ILLUSTRATION: ANNA BYSTRÖM

Efter tre och en halv timmes bilkörning i snöstorm på slingrande väg lyser äntligen skylten i mörkret: Stokkøya Sjøsentret. En bit upp från stranden ligger en lång rad färgglada, arkitektritade rum för uthyrning. Precis nere vid strandkanten finns Strandbaren, en funkisliknande byggnad i betong och furu med restaurang, bar, kafé och stor terrass.

Vi är mitt ute på vischan, på ön Stokkøya ett antal mil norr om närmsta samhället Åfjord på den norska Trøndelagskusten. På ön finns ett par hundra bofasta, men på sommaren är det förstås många fler. Sjøsentret är öppet året runt, även om det på vintern är bäst drag under helger när det arrangeras konserter och andra evenemang i Strandbaren. På den branta höjden bakom Sjøsentret klänger sig ett antal små, moderna hus fast i terrängen. De är byggda i kärnfuru som ändrar färg med väderleken. En del är sommarstugor och andra hem för bofasta.

Att det tar så lång tid att köra från närmaste flygplats är ett problem för affärlivet här norr om Trondheimsfjorden.

Inte undra på att bofasta i Åfjords kommun vädrar morgonluft nu när det ska investeras 18 miljarder norska kronor på deras sida om fjorden.

Den militära flygbasen Ørland main air station ska byggas ut för 6 miljarder kronor. De flesta hoppas att det också innebär mer civil flygtrafik. I dag lyfter bara en kärra om dagen mot Oslo därifrån.

Det ska också plöjas ned 12 miljarder i en gigantisk vindkraftspark på halvön Fosen kommer att skapa arbetstillfällen och bättre infrastruktur i området.

ATT DET GÅR SÅ BRA för Norge ekonomiskt är en viktig drivkraft för visionären Roar Svenning och hans kompanjon, affärsutvecklaren Ingrid Langklopp, i deras livsprojekt Bygda 2.0. De betraktar sig som lyckligt lottade nordbor, och vill bidra med något till världens framtid.

2008 var första gången fler människor bodde i städer än på landsbygden i världen. År 2050 kommer 70 procent av världens nio miljarder människor att bo i stan, enligt WHO. Det ställer enorma krav på matproduktion och vattenförsörjning. För att kunna möta kraven vill Roar Svenning och Ingrid Langklopp skapa en modell för hur boendet ska se ut på landsbygden i framtiden. Och för hur man får de mest kreativa människorna att stanna kvar.

Roar Svenning är uppvuxen på släktgården på andra sidan havsviken. Under åren har han arbetat med fiske

längs hela den norska kusten, och drev länge ett stort företag som dök efter sjöborrar för export till Japan. Numera kallar han sig "autodidakt visionär" och driver Stokkøya Sjøsentret parallellt med framtidsprojektet Bygda 2.0.

Hans kompanjon, Ingrid Langklopp, är uppvuxen en bit inåt landet. Hennes far var företagare i snickeribranschen, och Ingrid Langklopp själv är ekonom och affärsutvecklare som periodvis bott i Köpenhamn. För ett par år sedan flyttade hon tillbaka till Trøndelag med sin man, läkaren Niels Stagegaard (som nu fått epitetet "skärgårdsdoktorn") för att arbeta med Roar Svenning och deras gemensamma vision om framtidens landsbygd.

Roar Svenning pekar på sig själv och säger: "Kaos". Sedan pekar han på Ingrid Langklopp: "Struktur".

I ENA ÄNDEN av den funkisinspirerande strandbaren i blottad betong och furu ligger matsalen med ett långt, öppet kök på ena sidan. Andra sidan är helt i glas och vetter ut mot terrassen och det öppna havet. Utsikten är spektakulär. I förgrunden den långsträckta, långgrundna strandremsan med drivor av alger. På avstånd grannön Linesøyas nordspets med dramatiska berg och några vilsna kobbar och skär. Men framför allt bara en lång, stilla horisontlinje.

Här kan man sitta i flera dagar och bara titta på havet, vänd i riktning rakt mot Island. Naturen gör en mål-

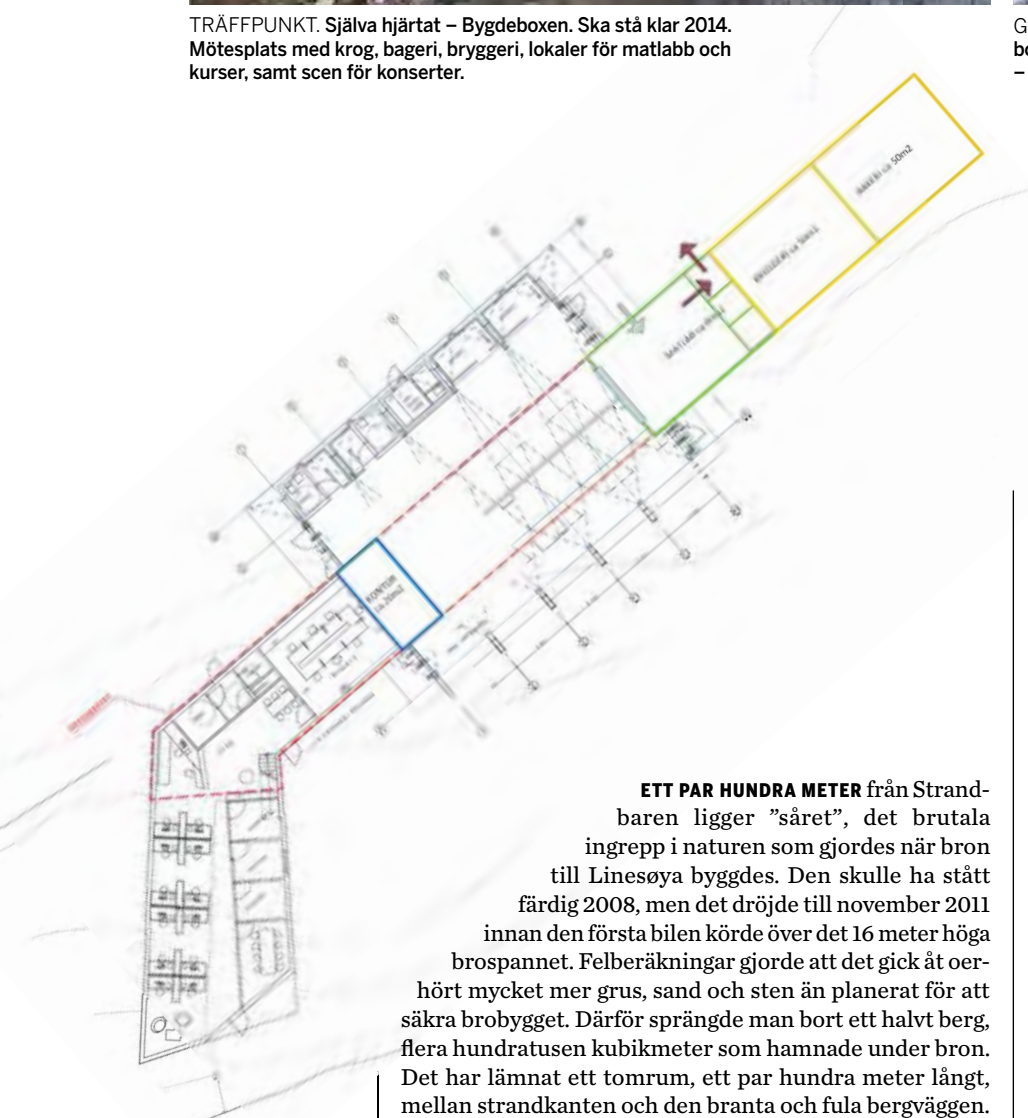

TRÄFFPUNKT. Själva hjärtat – Bygdeboxen. Ska stå klar 2014. Mötesplats med krog, bageri, bryggeri, lokaler för matlabb och kurser, samt scen för konserter.

GRÖNT LJUS. Det gröna glas som blir en viktig del av Bygdeboxens karaktär återanvänds från det gamla rådhuset i Trondheim – ett 14 våningar högt kontorshus från 1969 som revs 2011.

ETT PAR HUNDRA METER från Strandbaren ligger "såret", det brutala ingrepp i naturen som gjordes när bron till Linesøya byggdes. Den skulle ha stått färdig 2008, men det dröjde till november 2011 innan den första bilen körde över det 16 meter höga brospannet. Felberäkningar gjorde att det gick åt oerhört mycket mer grus, sand och sten än planerat för att säkra brobygget. Därför sprängde man bort ett halvt berg, flera hundratusen kubikmeter som hamnade under bron. Det har lämnat ett tomrum, ett par hundra meter långt, mellan strandkanten och den branta och fula bergväggen. Det är en sorglig syn. Ett slags kalhygge i sten. 70 000 kvadratmeter skövlad kust med vassa klippor, söndersprängda stenblock, blottade högar av jord och grus, spridda tovor av ljun och ris, och en ful asfalterad landsväg i mitten.

Att inte myndigheterna tänkte sig för bättre väcker vrede hos orsbfolkningen. Vad skulle hända med platsen när det var färdigsprängt?

"För de 230 miljoner som bron kostade borde de ha kunnat skapa ett mervärde", säger Roar Svenning.

"De tog bort ett halvt fjäll med dynamit utan att skapa något annat på dess plats. I krigstid är det okej att vara så dålig på att planera, men i fredstid? Ett chockerande endimensionellt sätt att tänka."

DOFTRIKT. Planskissen över Bygdeboxen antyder att det kommer dofta sött av vört och bröd från bryggeriet och bageriet bland kontorsrummen.

Roar Svenning och Ingrid Langklopp hade börjat fila på sin idé om en modell för framtidens landsbygd redan innan bron kom på tal. Men såret efter brobygget blev en självklar inspirationskälla. Även om skövlingen i högsta grad var oönskad, passar såret perfekt in i planen.

De köpte 50 000 kvadratmeter av området och gjorde den del som egentligen heter Sossvika till den fysiska platsen för Bygda 2.0.

"Vi ska reparera ett sår. Det är vi som är bandaget", säger Ingrid Langklopp.

BYGGANDET SKA SNART vara i gång. Först tio smarta bostäder för folk som vill komma hit några månader och känna sig för, ta reda på om de verkligen ska ta det stora steget att flytta ut på vischan permanent. I första steget ingår också Bygdeboxen, en större byggnad som är själva hjärtat i verksamheten. Med bageri, bryggeri och kontor, kurser och konserter. Men framför allt ett ställe att mötas på, en neutral plats med kaféer och krog.

Om två år och 25–30 miljoner kronor ska bostäderna och Bygdeboxen stå klara. Bygget ska ske med hjälp av både finansärer, lån och bidrag. En del från statliga organisationer som Innovasjon Norge och Siva, som båda arbetar för näringslivsutveckling.

I Bygdeboxen ska matlabben hållas. En mötesplats för att utforska mat och råvaror, i första hand från havet, men även från land.

"Vi vill leka med många", säger Ingrid Langklopp.

"Som **Boris Buono** i Köpenhamn som odlar ostron, oyster-tecture, i hamnen mitt i stan."

Världen står inför enorma utmaningar för att kunna föda en snabbt ökande befolkning, som dessutom till största delen vill bo i storstan. Därför blir trycket på matproduktionen bara större och större. Det är där marina råvaror kommer in. Fisk, skaldjur och – ännu viktigare – musslor, tång och alger, kommer att stå för en allt större del av vår föda i framtiden. Den framtiden vill Roar Svenning och Ingrid Langklopp att deras matlabb är med och utvecklar.

Forskningen sker i samarbete med olika universitet – både i Norge och internationellt – och den norska organisationen Sintef som forskar om just fiskeri och vattenbruk. Eftersom Roar Svenning är en gammal räv i dyksamman-

ETT LYFT. Roar Svenning tycker att det har blivit mycket roligare på Stokkøya sedan Ingrid Langklopp med familj flyttade dit. I bakgrunden ett stort snår med havtornsbuskar.

hang och har lång erfarenhet av marina råvaror ska det första forskningsprojektet handla om tång och alger.

Norge har Europas största bestånd av tång och brunalger. De används för framställning av biogas, som gödsel, som slukare av koloxid och en mängd olika produkter och på olika områden. Men Roar Svenning vill bedriva forskning om tång och alger med gastronomi som utgångspunkt. Successivt gå igenom alla sorter som rasslar omkring längs Trøndelagskusten, kolla vilka näringsämnen de innehåller, hur de smakar färska och torkade, på vilka sätt de kan användas i matlagningen, om de har andra, dolda, nya eller bortglömda egenskaper som kan tas till vara.

NÄR VI KOMMER till den bortersta delen av såret säger affärsutvecklarkollegan Ingrid Langklopp:

”Här ska vi bygga ett höghus. Jag brukar locka min man med att han ska få ha sin läkarmottagning på översta våningen.”

Hon vänder sig om mot den skrovliga, vassa och fula bergväggen som är allra högst just där. Här ska hängande drivhus byggas, för att utnyttja det sydvästliga läget och för att säkra själva klippväggen. Lite längre upp ska moderna bostadshus uppföras av material från trakten. Modeller är

framtagna av arkitektelever från universitetet i Trondheim.

”De har lyckats förvandla något förfärligt fullt till något otroligt coolt”, säger Ingrid Langklopp.

Både hon och Roar Svenning brinner för innovativ arkitektur och har gjort det till en av projektets grundpelare. Byggnaderna ska skapas av lokala, helst återanvända material. Gärna gammalt tillvarataget skräp, som hotellet på Stokkøya Sjøsenters till stora delar är inrett med. Till delar av nybygget ska de använda 2 000 kvadratmeter grönt glas som togs om hand när det gamla kommunalhuset i Åfjord revs.

ARKITEKTUREN ÄR också ett sätt att engagera universitetsstudenter och internationella arkitektbyråer. Till steg två i byggplanen, ett tiotal boningshus längs stranden i Sossvika, har fyra arkitektbyråer från fyra länder – Norge, Argentina, Japan och Frankrike – fått ta fram ambitiösa 3D-modeller för byggnader som svarar mot framtidens krav på hållbarhet och energisnålhet.

I Norge får man som regel inte bygga närmare stranden än 100 meter. Eftersom de flesta inblandade, inklusive myndigheterna, tycker att såret efter brobygget på Sossvika är en skamfläck, görs ett undantag från den

ROAR SVENNING

» **ÅLDER:** 51 år.

» **FAMILJ:** Sambo med Torild, tre barn.

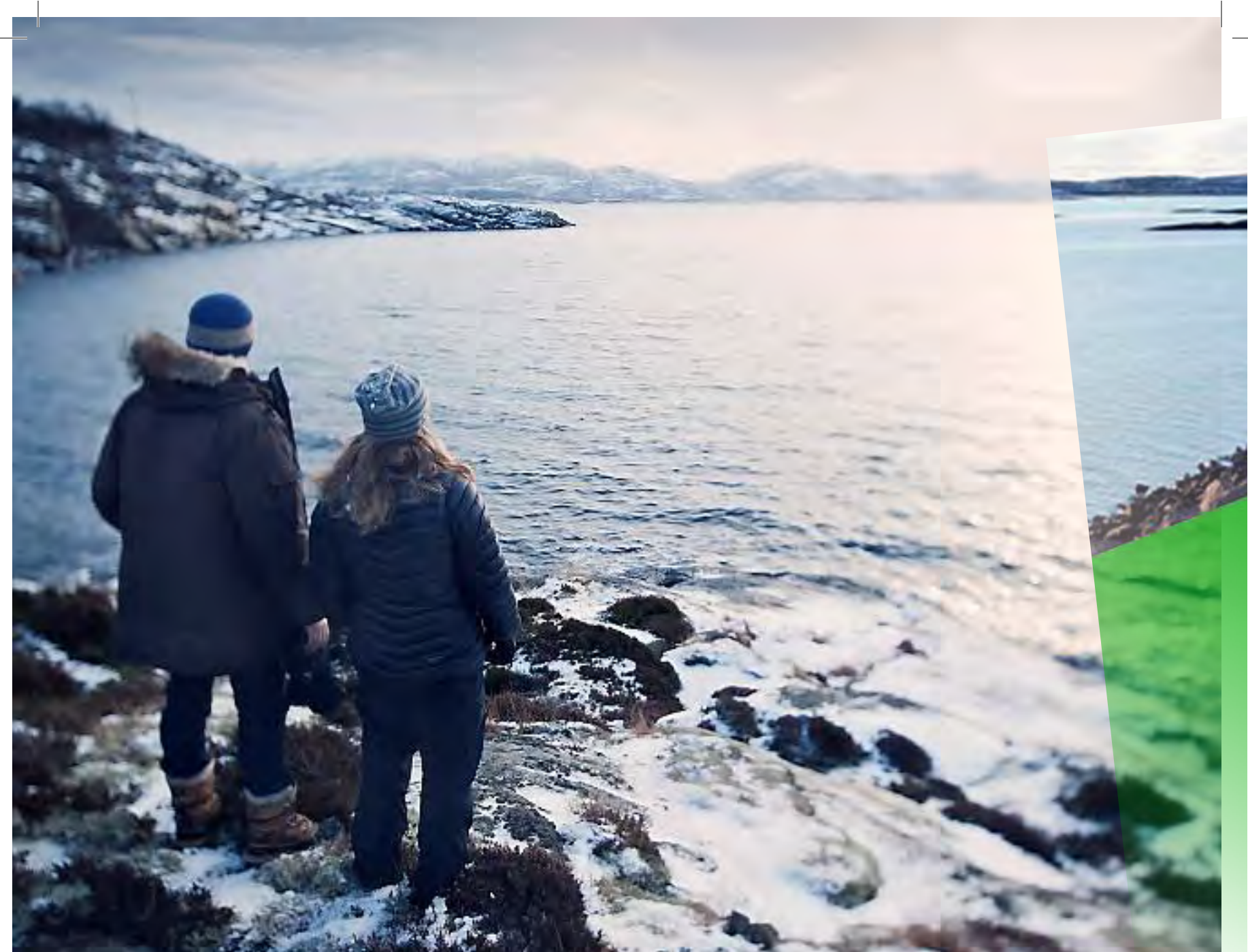
» **BAKGRUND:** Sjävlärd visionär med allsidig bakgrund. Lång erfarenhet från lantbruk och fiske, både som ägare och anställd. Har arbetat på Lofoten, och har drivit ett företag som exporterade sjöborrar och andra skaldjur. Har startat, utvecklat och projektlett Stokkøya sjøsenters strandbaren och Bygda 2.0.

INGRID LANGKLOPP

» **ÅLDER:** 39 år.

» **FAMILJ:** Gift med Niels Stagegaard, två barn.

» **BAKGRUND:** Civilekonom från Handelshögskolan BI i Oslo med inriktning på marknadsföring, internationalisering och ledarskap. Projektledare och delägare i Bygda 2.0 AS, aktiv styrelseordförande i Stokkøya Sjøsenters AS. Arbetar med affärsutveckling, strategi, marknadsföring och kommunikation.

”

Tänk att få plocka ostron från sin egen blå trädgård på samma sätt som andra plockar äpplen!

regeln. Ingrid Langklopp ser en fantastisk möjlighet att skapa bostäder med både en grön och en blå trädgård. En alldeles egen liten bit av Atlanten på bakgården.

Roar Svenning går i gång på idén på alla cylindrar.

”Tänk att plocka ostron från sin egen blå trädgård på samma sätt som andra plockar äpplen!”

I vattnet ska en gemensam småbåtssmarina byggas, och en fungerande hamn för fiskebåtar. Fisket ska vara en fungerande gren av verksamheten med paketering, försäljning, utbildning och gastronomi.

För att projektet ska fungera i längden måste boendet åtföljas av näringsverksamhet. Folk måste ju ha något att göra och livnära sig på.

Bryggeri och bageri ska kompletteras av forsknings- och utvecklingsprojekt som är knutna till marin föda, arkitektur och miljöfrågor.

ÅTER PÅ STRANDBAREN lagar den svenske kocken **Henrik Rettrup** urbenad stek från lamm av rasen gammelnorsk sau. Rasen, som finns här, är besläktad med får på Färöarna, Island och den vilda arten mufflon. Köttet får sin mustighet

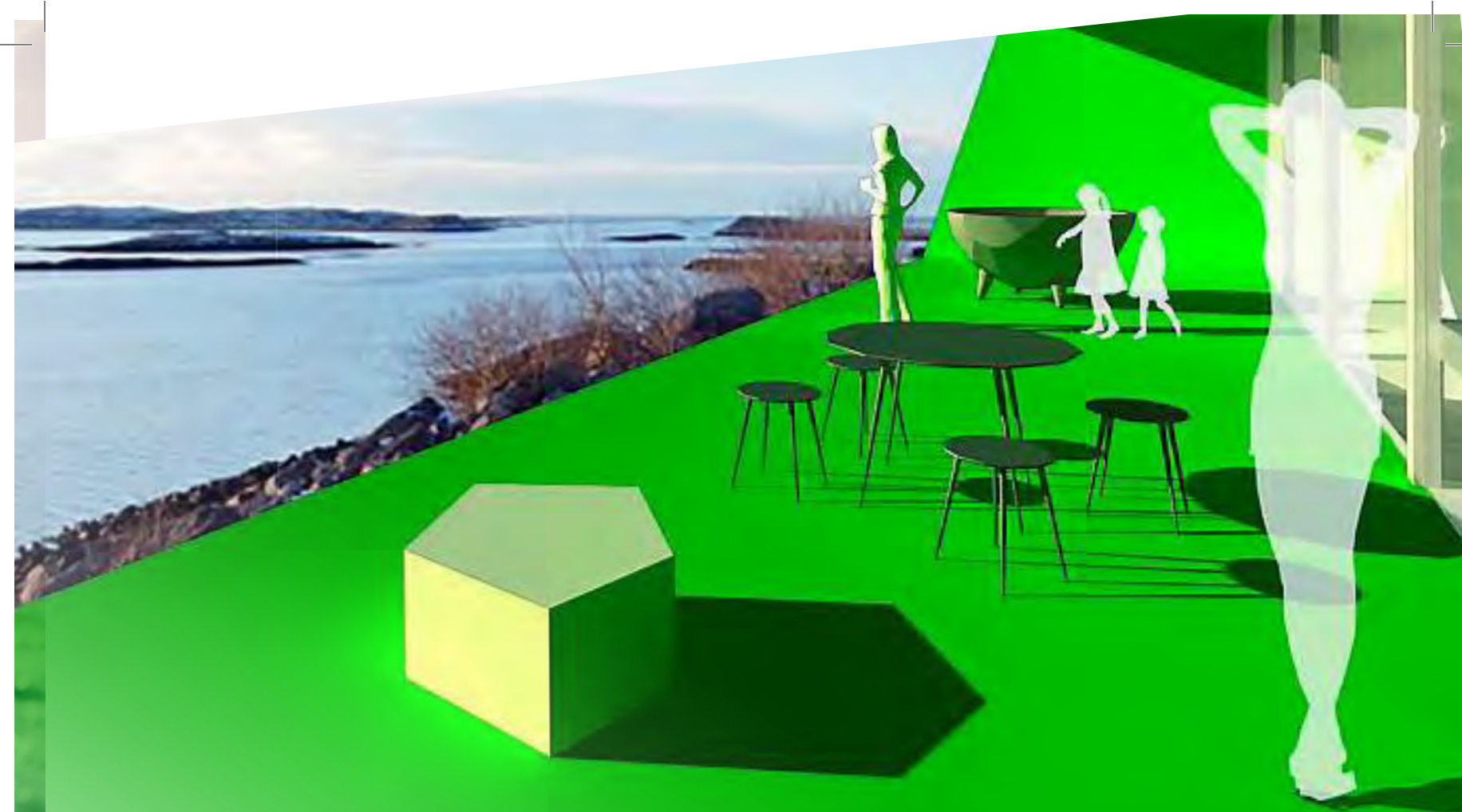
av att lammen går och betar nära havet, ja, till och med ute på havsbotten vid lågvatten för att få tag på tång och alger. Köttet är rullat i flingsalt som blandats med flera olika sorters torkade alger och tång som Henrik Rettrup hämtat direkt från havet. Sältan är till stor del naturlig. Lätt rökta grönsaker, jordärtskockspuré och en rödvinssky serveras till.

När vi sitter och pratar vänder sig Roar Svenning plötsligt om, sticker ut huvudet genom fönstret som vetter mot havet och busvisslar bort mot en flock får flera hundra meter bort på andra sidan havsviken. Flocken reagerar blixtnabbt, vänder och springer åt andra hållet.

Han verkar tycka att det både är en välsignelse och en förbannelse att vara född och uppvuxen i trakten. Hans progressiva idéer och nyskapande projekt, att bryta med det gamla, måste ställa till det ibland. I relationen med kommunen, fylket, lokalbefolkningen, det lokala näringslivet. Det är inte enkelt att bli profet i sin egen hemstad.

”När folk blir avundsjuka, då vet man att man är på rätt spår”, säger Roar Svenning.

HAVSNÄRA. Arkitekturen ska på bästa möjliga sätt ta tillvara den i Norge så ovanliga möjligheten att bygga nära vattenlinjen. Husets uteplats, om 59 kvadratmeter, vetter mot sydväst.

BY MED VY. Även vardagsrummet på husen längs vattnet på Sossvika vetter mot vattnet och utnyttjar utsikten maximalt med mycket fönsteryta.

HÅLLBART. Varje husenhet är byggd med hållbarhet och optimering av läget för ögonen.

PÅ LUT. Det japanska arkitektkontoret Diago Ishii + Future-scape Architects förslag till hus i Sossvika. Fyra golvnivåer i huset fungerar som en metafor för slutningen ned mot vattnet.

EGEN ODLING. Husen längs strandkanten ska ha tillgång till en alldeles egen "blå trädgård" där husägaren kan odla musslor och dyka efter ostron.

...TIPS TILL IDÉBYGGARE

- » Var självkritisk.
- » Håll dig undan brönpissere (en person som bara förstör och är negativ, en negativ kraft).
- » Kill your darlings.

...NYCKLAR TILL ATT LYCKAS

- » Anställ folk som är smartare än du.
- » Håll dig till planen.
- » Se till att så snart som möjligt bli ersättningsbar.

Samtliga arkitektskisser och ritningar i reportaget är hämtade från bygda20.no och sossvika.tumblr.com

SVENSKE KOCKEN. Kökschefen på Strandbaren, svenske kocken Henrik Rettrup, säsongsarbetade tidigare i Åre på vintern och Sandhamn på sommaren. Nu blir det mer och mer Stokkøya.

socialt utbyte. I dag bor oftast äldre par ensamma på gårdarna med utflugna barn och utan de sociala ytor och det kreativa, stimulerande utbud av kultur som storstadsbor njuter av.

Men det finns en framtid för livet på landet – om staden vill hjälpa till, förstås.

”Vi älskar staden!” säger Roar Svenning.

”Det enda som kan rädda landsbygden är urban kompetens. Vi har till och med talat om att man måste ha bostäder i storstan ett visst antal år för att få bo här. Bygda 2.0 är lika mycket en hyllning till staden som till landsbygden.”

De är vana att få mothugg. Regeringstjänstemän har stått i talarstolar och kallat deras projekt för galenskap. Men i dag är de flesta positiva. Eftersom det ofta tar tid och är trögt att få igenom nya idéer och planer lokalt, är strategin att först förankra på nationell eller internationell nivå. Då brukar det bli lättare att få förståelse lokalt.

De är medvetna om att de står inför en gigantisk utmaning. Det gäller inte bara att få folk att flytta till Stokkøya. Det gäller också att locka rätt folk hit. Kreativa, kunniga individer som kan hjälpa till att utveckla framtidens landsbygd. Men framför allt gäller det att få tillräckligt många att flytta hit, annars skapas inte den kritiska massa som krävs för ett givande socialt umgänge, som underlag för arbetstillfällen och produktion som bageri, bryggeri, fiskeverksamhet och annan affärsverksamhet. Det gäller att skapa stor lust att bo här med hjälp av banbrytande arkitektur, det sociala livet, goda affärsmöjligheter, lokal produktion och kulturella aktiviteter.

PLATSEN FÖR BYGDA 2.0 är unik. Och i det riktigt långa perspektivet är fri tillgång till marin föda från ännu icke förorenat havsvatten oerhört exklusivt och eftertraktat. Rent dricksvatten från fjällen kommer också att vara värt mycket i framtiden.

Avstånden är ett hinder. Fler reguljärflyg från den närliggande flygplatsen skulle vara ett plus. Roar Svenning och Ingrid Langklopp lobbar hårt för att Hurtigruten ska förlägga ett stopp just till Stokkøya. I dag går båtarna förbi strax utanför.

Trøndelags egen framtidsvisionär och hans strukturskapare tänker sig att Bygda 2.0 har mellan 500 och 1 000 invånare 2050. De verkar vara ganska säkra på att de kommer att lyckas. I varje fall visar de ingen större osäkerhet utåt.

Morgonen efter Di Idés besök ska Roar Svenning på en av sina många föreläsningsresor, den här gången till Oslo universitet i samarbete med den nordiska samarbetsorganisationen Ny nordisk mat.

”Vi står just nu inför en renässans för landsbygden”, säger Roar Svenning.

”Och vi vill skapa ett av de hetaste exemplen på landsbygdsutveckling i världen.”

Han kallar det braindrain. Inte bara på den norska landsbygden, utan i resten av Norden, Europa och världen. Vem ska i framtiden odla stadsbornas morötter, föda upp grisar och fånga strömming när alla smarta och kreativa människor flyttar in till stan?

Roar Svenning och Ingrid Langklopp får jobba hårt för det de tror på. När de träffar lokala myndigheter vågar de säga vad de tycker om hur landsbygden styrs och utvecklas.

”Vi vågar säga: 'there's an elephant in the room'.”

När Roar Svenning talar om hur den norska landsbygden drivs och organiseras blir han irriterad.

”På landsbygden älskar man medelmåttan alldeles för mycket.”

Det står i vägen för innovation och uppfinningsrika individer.

”Det är som Einsteins definition av dårskap, att göra om samma misstag om och om igen, men ändå hoppas på ett annat resultat. Vi måste ändra vårt beteende.”

Roar Svenning och Ingrid Langklopp är övertygade om att landsbygden i sin historiska, traditionella och nuvarande form är död.

Den har en struktur anpassad efter ett samhälle som inte finns, i varje fall inte i vår del av världen. Gårdar i glesbygden är byggda för att ha många anställda som skapar ett

Det enda som kan rädda landsbygden är urban kompetens. Bygda 2.0 är lika mycket en hyllning till staden som till landsbygden.

PER STYREGÅRD

per@styregard.com